

GUTTA LESER!

En håndbok for planlegging og gjennomføring
av leseklubb for gutter på 6. trinn

**DRAMMEN
KOMMUNE**
- et godt sted å leve

Innhold

1

Innledning

Hva er GUTTA LESER!?

2

Lesing

Hva er lesing?

3

Metoden GUTTA LESER!

Hva handler det om?

4

Erfaringer

Hvordan gikk det egentlig?

5

Ressurser

Praktisk informasjon og vedlegg

1

Innledning

Hva er GUTTA LESER!?

GUTTA LESER! er en lavterskel, timeplanfestet leseklubb. Leseklubben har som mål å øke lesemotivasjon og leselyst for gutter på 6. trinn. Prosjektet er et unikt samarbeid mellom skolebibliotek/folkebibliotek og skole.

Til de voksne som virkelig bryr seg!

Det er så moderne og lett å si: «Gutta er så dårlige til å lese!». Det er noe du tilsynelatende kan si i en hvilken som helst setting for å fremstå interessant, opplyst, og passe politisk korrekt. Fordi det til en viss grad er sant.

PISA-undersøkelsen fra 2010 viste en tydelig og urovekkende tendens når resultatene kom inn:

«Elevene fikk til PISA-testen i 2009 også spørsmål knyttet til holdninger til lesing, og her var kjønnsforskjellene relativt sett enda større enn på selve leseprøven: Nordiske gutter har markant mindre positive holdninger til å lese enn nordiske jenter. Guttenes svar tyder på at de primært ser lesing som en nødvendighet i ulike situasjoner, og at de i langt større grad enn jenter bare leser det de må. Lesing synes blant gutter langt på vei å oppfattes som en skoleplikt. Denne tendensen gjelder gutter i alle land, men norske gutter er overrepresentert i den minst lesepositive gruppen» (Roe 2010).

PISA 2023 viste at det har blitt verre.

«27% av elevene ligger på laveste nivå i lesing. Norge er ett av bare åtte land hvor avstanden mellom de flinkeste og de dårligste elevene har økt siden sist rapport i 2018. Undersøkelsen viser også at gutter er overrepresentert blant elevene som scorer lavest. I tillegg har minoritets elever vesentlig svakere resultater enn elever med etnisk norsk bakgrunn.»

Vi vet at 1 av 5 norske ungdomsskoleelever scorer under kritisk grense på nasjonale prøver, noe som kan sette en effektiv stopper for høyere utdanning og arbeidsliv.

Vi vet at guttene er overrepresentert når det kommer til ulike former for skolevegring etter barnetrinnet og at det er flest gutter som dropper ut av videregående skole.

Vi vet at det faglige trykket på skolen øker markant fra 6. trinn, og at de som faller av før dette får problemer med å ta igjen leseferdighetene.

Vi vet at 85 % av skoleelever fra 6. trinn og oppover sier at de konsentrerer seg dårligere når de leser på digitale flater. 92 % av universitetsstudenter oppgir det samme. (Baron et al., 2017).

Når vi vet alt dette, hva kan vi gjøre med det?

Jørgen Gromstad
prosjektleder

2

Lesing

Hva er lesing?

Lesing handler om skole, videre utdanning og muligheten for å delta i arbeidslivet. Lesing gjør at man får mulighet til å være en del av samfunnet og bidra til det, i en offentlighet som krever avansert lesekompetanse. På den måten kan man faktisk påstå at lesing er helt avgjørende for et velfungerende demokrati.

Pliktlesing versus lystlesing

Det kan virke litt demotiverende, og til og med motstridende, hvordan skolen er lagt opp, om man begynner å tenke over det.

Den formen for lesing som er dominerende i skolen, er pliktlesing av tekster som ofte kan være svært demotiverende for mange elever. Tekstene skraper ofte bare i overflaten av stoffet som skal læres og består ofte av korte snutter med tekst man kan «scrolle» gjennom dersom oppmerksomheten svikter. Stikk i strid med kravene til dybdelæring fra Kunnskapsløftet. Vi vet at innføringen av den digitale skolen med mer lesing på skjerm, favoriserer de allerede lesterke elevene. Oppmerksomheten og innsatsen som kreves på en lengre tekst har blitt dårligere av korte tekster på digitale flater (Shallow reader effect). Digitale flater er dårlig egnet til å fremme dybdelesing og forståelse, særlig gjelder dette de som fra før leser lite på fritiden. (Mangen, 2022)

Å pliktlese er ikke nødvendigvis noe negativt i seg selv. I arbeidslivet hadde det for eksempel fort stoppet helt opp uten pliktlesing. Daglig må vi alle lese noe vi finner uinteressant fordi andre ber oss om å gjøre det. Det er balanse som er nøkkelen her. Elever som er motiverte for lesing av egen fri vilje og for gledens skyld, og som leser frivillig, gjør det bedre på skolen enn de elevene som ikke har oppdaget lystlesing. I PISA-undersøkelsen 2018 svarer 61 % av guttene at de aldri leser for fornøynsens skyld. (Frønes & Jensen, 2020)

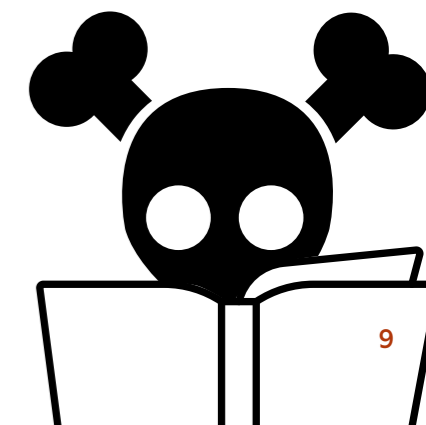
Skolen har, i motsetning til f.eks. folkebibliotekene, lite fokus på lesing for lesingens skyld, men stort fokus på pliktlesing og leseforståelse. Det blir ofte til at elevene leser for å finne et spesifikt svar på noe.

Såkalt søkelesing etter svar er heller ikke en udelte negativ strategi, men det er mengden som er problemet her. Denne formen for lesing etterfølges som regel av kontrollspørsmål som skal besvares. Dette oppleves ofte umotiverende for mange elever, men de kjenner heller ikke til noen annen måte å lese på. Tiltak som selvvalgt bok i lekse og «lesekvart» på skolene har gode intensjoner, men er ikke ensbetydende med god lesekultur.

Så hva er lystlesing og hvorfor er det så bra? Lystlesing er det motsatte av å lese en tekst for å svare på kontrollspørsmål. Lystlesing er drevet av indre motivasjon. Lystlesing er leseglede og boksluking. Lystlesing kan være privatliv og hverdagsflukt. Fordelene med lystlesing er også mange. Lystlesing er bevist empatiutviklende, språkstyrkende og bidrar til økt stressmestring.

Vi vet at gode lesevaner ofte handler utdanningsnivå, kultur og holdninger til lesing i hjemmet. Og det er dessverre slik at ikke alle har foreldre (eller lærere) som brenner for hverken pliktlesing eller lystlesing.

Det å skape leseglede for alle, også for de litt utsatte og mest umodne av gutta – det krever en innsats på tvers. En måte å spille hverandre gode på, er samarbeid mellom skole, hjem og bibliotek gjennom metoden som er brukt i prosjektet GUTTA LESER!

3

Metoden GUTTA LESER!

Hva handler det om?

GUTTA LESER! handler om å la de minst motiverte gutteleserne finne tilbake til, eller vekke, leseleden.
GUTTA LESER! ønsker å bidra til flere suksesshistorier i samfunnet.

Metoden for GUTTA LESER!

Hvem?

GUTTA LESER! er tenkt som en flerårig satsning for skole og bibliotek. Deltagere i GUTTA LESER! bør bestå av elever fra 6. trinn. Bakgrunnen for dette valget, er at nasjonale prøver i lesing ligger på 5. trinn og gir en klar indikasjon på hvilke elever som kan trenge et løft.

Mål

Mål om å gjennomføre et løft for de barna på mellomtrinnet som leser minst på fritiden, og som har dårligst lesekondis. GUTTA LESER! er ikke et spesialpedagogisk verktøy, men en lesemotivasjonstime. Det er ikke for elever med spesifikke lese- og skrivevansker. Kriteriet for deltakelse i satsningen er først og fremst lav leselyst eller lav motivasjon.

Varighet?

Leseklubben burde strekke seg over et snaut skoleår (september/oktober – april/mai) med ukentlige treff. Minimum én skoletime i uka må settes av og timeplanfestes. Forankring i skolens ledelse og samarbeid med kontaktlærere er en absolutt forutsetning for suksess.

Hvor?

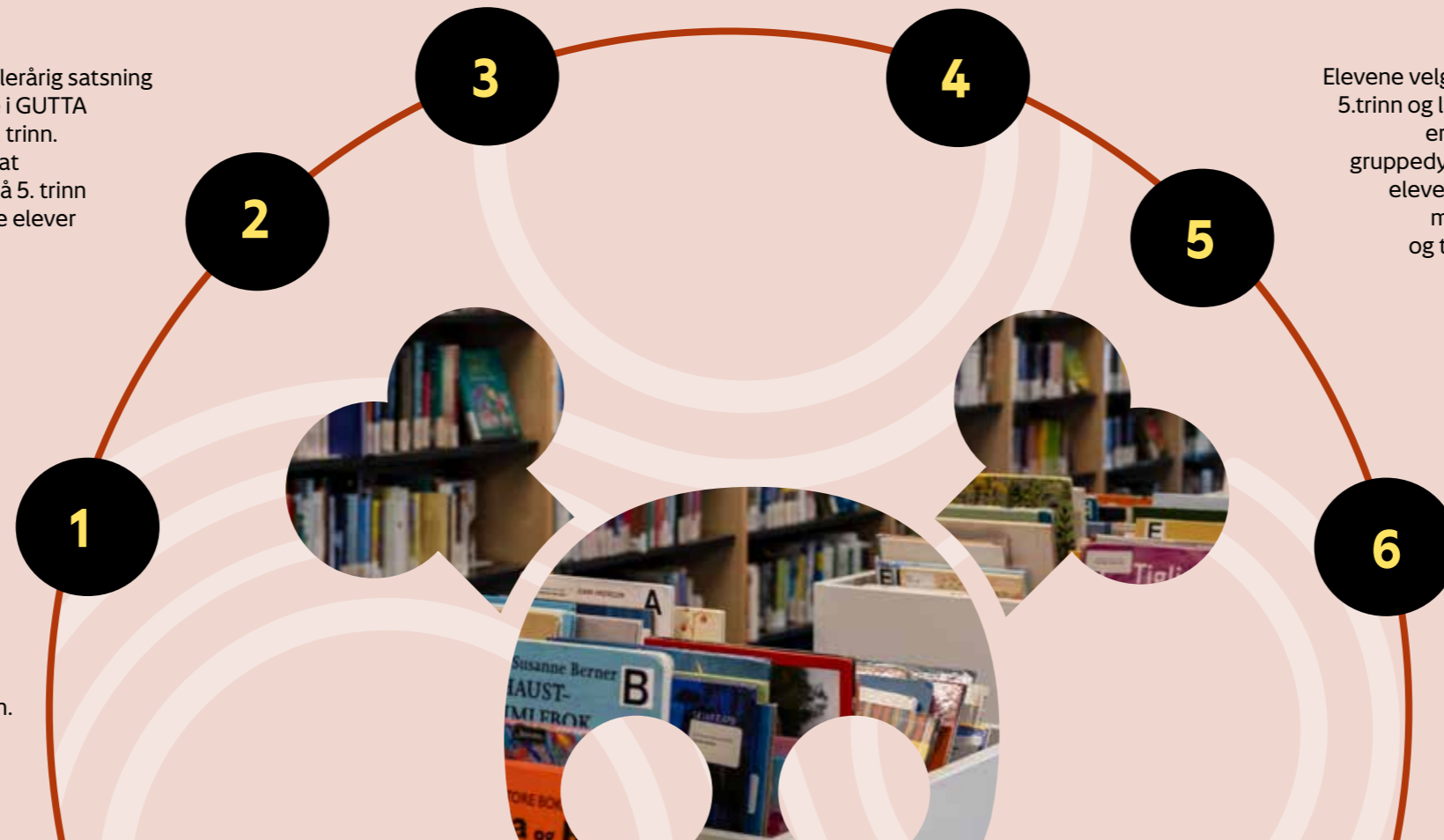
Alle timer bør foregå på biblioteket: skolebiblioteket eller det lokale biblioteket. Elevene skal ut av sine vante omgivelser på skolen, oppleve miljøforandring og bli kjent med mulighetene som finnes på biblioteket.

Hvordan?

Elevene velges ut basert på nasjonale prøver på 5. trinn og lærers helhetsvurdering. Åtte elever er anbefalt maksantall med hensyn til gruppedynamikken. Det er ikke ønskelig med elever i gruppen som har en åpen konflikt med hverandre. Psykososial trygghet og tillit mellom elever og den voksne er avgjørende for et godt resultat.

Hva?

Vi bruker elevmedvirkning til mye av innholdet i timene, men bøkene vi leser er valgt av bibliotekaren. Vi øver på å kunne snakke om litteratur (tema, handling, karakterer, målgruppe) og på å anbefale bøker for medelever. Målet er å skape et miljø og en klubbfølelse der det er kult å lese. Målet er at elevene selv får et selvtilitsløft gjennom å få utdelt ansvar for formidling og innkjøp, og de kan brukes aktivt som «leseambassadører» ovenfor sine medelever.

For gutta, ja, de leser. Når de vil. Når de får kule nok bøker, når de får krav og forventninger til seg selv. Litt premiering, litt plass til å bevege seg på, litt troa på seg selv og anerkjennelse – ja da kan magiske ting skje.

- Jørgen Gromstad, prosjektleder GUTTA LESER!

Hvordan lykkes med GUTTA LESER!?

- Når elevene skal velges ut, burde dette primært være kontaktlærers avgjørelse. Kontaktlærer kjenner elevene godt og er best egnet til å foreta en helhetsvurdering. Dialog rundt hvem skal delta burde starte rett etter skolestart i august.
- Noe av det morsomste for deg som voksen er å overbringe beskjeden individuelt til de gutta som får være med. Tanken er at det skal være eksklusivt å få delta, et privilegium for elevene.
- Samarbeid med skolen og tett relasjonsbygging med elevene er avgjørende. Disse gutta trenger voksne som ser dem og lytter til dem! Lær deg navnene utenat før første møte. Vis gutta at du har trua! Skap en følelse av samhold, relevans og eksklusivitet i klubben.
- Jevnlige møter er avgjørende. Det bør være høy terskel for å avlyse eller prioritere bort møtene. Sosiale ting med klassen, som for eksempel utflukter eller turdager, er selvsagte unntak.
- Tydelige forventninger, arbeidsoppgaver og krav er viktig. Jo mer umotivert elevene er for lesing, desto viktigere er det at de opplever at det stilles forventninger til dem.
- Mengdetrening med progresjon over tid. Start enkelt og kort, øk på etter hvert.
- Elevmedvirkning og medbestemmelse. Gutta er med på å bestemme innkjøp av bøker, lage utstillinger i biblioteket og profilere seg selv på skolen og på biblioteket.

- Bruk norske grafiske romaner og tegneserier! Det skal være kort vei mellom skaper og leser, det virker mindre fremmedgjørende for leserne. Kontakt forfattere eller forlag for ekstra støtte og motivasjon!
- Server saft og frukt eller müslibar hver gang. Lesehjernen må ha drivstoff for å funke. Elevene er som regel ikke vant til at de får mat i skoletiden og vår erfaring er at dette er svært populært. Man gjør også alle en tjeneste når man får opp blodsukkeret! Som en bonus er det en glimrende anledning for småprat og relasjonsbygging.
- Leseøkta burde være på maksimalt 20 minutter, kanskje halvparten de første øktene. Det kan være lurt å bruke en nedtellingsfunksjon på telefonen. Dersom det blir småprat eller avbrudd starter man klokka på nytt. Vår erfaring er at dette raskt bidrar til at elevene kommer i lesemodus.
- Planlegg en fysisk aktivitet, en lek, konkurranse eller lignende til hver økt. Mange er ivrige fotballspillere eller driver med andre former for idrett/fritidsinteresser. Bruk dette som en inngang til planlegging av aktiviteter. Erfaring viser at dette bidrar til økt lesemotivasjon. La elevene selv være med på å planlegge når det er mulig.
- Lag utstilling på biblioteket, skolen eller i klasserommene med bøker gutta liker for å bli mer synlige. Bruk logoen og eventuelt t-skjorter for å forsterke klubbfølelsen. T-skjorter er en liten utgift, men har stor effekt med tanke på motivasjon, samhold og følelse av å være en del av noe større.
- Når elevene er ferdige med en bok, blir det viktigste arbeidskravet tydelig: elevformidling av boka i klassene på skolen. Gjør det tydelig fra første økt at dette er en forventning. Mange har lite eller ingen erfaring med å holde en presentasjon, og enkelte kvier seg for å stå foran klassen. Er man derimot sammen med sju likesinnede elever i like t-skjorter kan denne terskelen bli lavere å forsere. Det er din jobb som voksen å hjelpe eleven til å overkomme en eventuell reservasjon mot å snakke foran klassene.
- Planlegg en kul avslutning som gulrot!

Oppsummering

Variasjon er en viktig nøkkel til suksess, men også stabilitet og forutsigbarhet. Variasjon skal sikres gjennom å ha ulikt innhold i tillegg til lesinga, og selvsagt gjennom litteraturen vi jobber med. Forutsigbarhet og stabilitet skal sikres gjennom faste møter, gode relasjoner i gruppa og langsiktig arbeid.

Forslag til gjennomføring og planlegging av økter

1

Velkommen, småprat, saft og noe å tygge på!
Forventningsavklaring (Hva kan gutta forvente?
Hva forventer du tilbake?)

2

Introduksjon av bok, liten oppsummering av handlingen, samtale rundt bordet. På det aller første møtet kan du snakke litt om hva slags informasjon de kan finne ved å kikke på omslaget til boka.

3

Spør gutta om de vil lese i 15 eller 20 minutter. La de få denne lille valgfriheten – flertallet bestemmer (15 minutter er uansett minimum!). Bruk nedtelling, det motiverer! Det er best at denne nedtellingen ikke er synlig for elevene, det virker bare forstyrrende når man hele tiden kan se en klokke som tikker ned. De første øktene kan det være tilstrekkelig med 10 minutters lesetid. Dette må vurderes skjønnsmessig. Alle leser i ulikt tempo, derfor er det ingen krav til mengde, kun tid.

4

Ha ekstra lesestoff liggende til de som blir ferdige med boka før resten av gjengen. Er man i biblioteket, kan elevene få ta seg en runde og velge seg noe selv. Det anbefales sterkt at man holder igjen neste bok på programmet, det kan bli uoversiktlig for deg som voksen hvis alle leser ulike bøker. Det kan også virke demotiverende for de andre hvis noen får starte på neste bok før de andre er ferdige.

5

Jobbe med bokmeldingskjema (se side 34) når elevene er ferdige med boka. Man burde raskt gå gjennom feltene som skal fylles ut og modellere hva som skal være innholdet. Her kan det være lurt å tone ned kravene til innhold. Dette er kanskje det som minner mest om en vanlig skoletime og noen elever syns dette er mindre gøy. La gutta hjelpe hverandre med skjemaet, men still krav om at svarene skal begrunnes og være individuelle. Det er viktig at man ikke stiller en masse kontrollspørsmål til hva den enkelte har fått med seg av handlingen, men i stedet er tydelig på at det er elevene selv som skal stå foran klassene og gjøre rede for boka de har lest. Da kan det fort bli flaut hvis man ikke kan svare på de mest elementære tingene om boka.

6

For å spare tid, men sikre kvalitet, kan det være lurt at elevene svarer i skjemaet, men at det er den voksne som lager den fysiske presentasjonen i et digitalt presentasjonsverktøy. Innholdet bør ordrett følge strukturen på bokmeldingskjemaet. Det samme gjelder for elevenes svar så langt det er mulig.

7

Ha en lystbetont, helst fysisk aktivitet, etter leseøkta. Men noen ganger kan det være hensiktsmessig å ha den før lesinga. Det kan være boksen går, straffelesing-fotball (hvert mål som slippes inn utløser 3 minutter ekstra lesetid!), trappeløpkonkurranse, fotballtriksing, brettspill, «Push-up-Challenge» eller lignende. Minimum 20 minutter av økta burde settes av til dette.

8

Når elevene er ferdige med skjemaet og du har laget presentasjonen, er det lurt å ha en kort øving før gutta besøker klassene på skolen. Alle elevene må ha noe de skal si høyt, men tilpass dette etter evne. Avtal tid for presentasjonen med kontaktlærer. Bruk ca. 15 minutter på hver klasse. En egen økt går med til denne presentasjonsrunden. Har man t-skjorter er dette tidspunktet man burde bruke dem! Det er også lurt å ha med noen eksemplarer av boka som kan sendes rundt i klassen. Denne formen for elevformidling av bøker er meget effektiv og vil stort sett føre til venteliste på den boka som presenteres. Det er også med på å øke mestringsfølelsen for elevene!

9

Ytre motivasjon i form av belønninger underveis spiller en viktig rolle i gjennomføringen av GUTTA LESER!. Etter hver bokpresentasjon i klassene har gutta fått «game» en halvtime. Har man ikke slikt utstyr tilgjengelig, er sjansen stor for at en av gutta eier en spillkonsoll de kan ta med. Fokuser sosiale spill, som for eksempel sportspill som FIFA eller Nintendo Switch Sports.

10

Avslutning på prosjektet! Da vi først startet opp på Fjell skole i Drammen kommune høsten 2022, var tanken at elevene i prosjektet skulle få en god avslutning å se frem til. Det var elevene selv som ønsket seg Oslo-tur. Det var en enorm gulrot for elevene å ha øynene på målet gjennom alle øktene med lesing og krav. Og Oslo-tur ble det! Vi reiste med tog, var på Operataket, fikk omvisning på Deicman bibliotek, spiste shish-kebab i Torggata og besøkte Outland med omvisning. En perfekt blanding av relevant innhold og opplevelser utenom det vanlige.

Det er selvsagt ikke nødvendig å reise til Oslo for en vellykka avslutning. Hvorfor ikke høre med elevene selv hva de ønsker seg? Pizza, bowling, laser tag og klatring er bare noen få mulige alternativer.

Mer om bokpresentasjon og elevformidling

Når alle har lest seg ferdig/mener seg ferdig med boka, begynner arbeidet for elevene. Det er her mye av forventningen til leserne våre starter. Sammen skal de bidra til en presentasjon om boka ved hjelp av et klassisk og enkelt bokmeldingskjema (se side 34).

Punktene skjemaet inneholder:

- fakta om boka
- litt om forfatteren
- sammendrag av handlingen
- positivt med boka
- negativt med boka
- anbefaling/vurdering

Elevene fyller inn hvert sitt skjema og klubbleder syr det sammen i en presentasjon, gjerne PowerPoint. NB! Ordrett gjengivelse fra bokmeldingskjema er viktig for å beholde eierskap til innholdet!

Et par øvinger er å anbefale, men erfaringen viser at gutta ofte tok dette på strak arm. Vi brukte litt tid på å øve på hvordan man står, stemmebruk osv., men gutta velger i stor grad selv hvordan de løser det.

Vi har stort sett holdt presentasjoner til 6. trinn på skolen, men hvis det er ønskelig og hvis gutta er motivert for det, er det bare fint å besøke f. eks. 5. og 7. trinn også. Ha i bakhodet at slike presentasjoner kan være krevende for mange av gutta, ikke overdriv selv om man har god flyt!

Tips til relasjonsbygging med gruppa

- Lær deg navnene helst før første møte. Hvis det er vanskelig, kjøp navnelek/navnskilt og pugg for harde livet! Superviktig for å få etablert en god relasjon tidlig og det er de voksnes ansvar å få dette på plass!
- Vær tydelig, men omsorgsfull. De skal vite hvor grensa går, husk at elevene er på besøk på biblioteket og at de kanskje må minnes på hva som regnes som normal folkeskikk akkurat her.
- Minn de på at det finnes et alternativ til å delta på GUTTA LESER! og det er å gå tilbake til klasserommet. Deltagelse er frivillig og kommer med forventninger.
- Ha allikevel en viss takhøyde for uro, husk at de bare er 11-12 år og har enorme mengder energi som noen ganger må ut!
- Ved grove overtramp på atferd så kan det vurderes om de må forlate klubben.
- Bygg på fellesskapsfølelsen, at de er en del av noe større og eksklusivt! Snakk fram all type lesing og bevisstgjør dem på hvor mye/ofte de faktisk leser hver dag! Spør om hva de har lest siden sist!
- Ta kontakt med alle som kan inspirere (forfattere, bokelskere og kollegaer)! Bruk gutta som leseambassadører, gi dem utfordringer! Kan de stille opp og ha lesestund for 1.-3. trinn i klassene?
- Vær leken! Ikke tenk at du kaster bort tid hvis du f.eks. ser nytten i å dra i gang en konkurranse for å bryte opp litt. Hvem stabler først et boktårn på over en meter?

Hvorfor er tegneserier bra lesing?

«Sønnen min leser, men bare sånne tegneserier da!» klager ofte foreldre jeg møter. Vi vet at lesing av tegneserier, eller grafiske romaner, tradisjonelt sett ikke har blitt vektet som «ekte lesing» av ulike grunner. Men for å være helt tydelig, tegneserier er både bra og ekte lesing! »

- Jørgen Gromstad, prosjektleder GUTTA LESER!

Tegneserier, eller grafiske romaner innebærer en visuell støtte til fortellingen som både er til hjelp for fantasien, men også en støtte til forståelsen av innholdet. Illustrasjoner hjelper oss ganske enkelt med å skape mening i det vi skal forstå.

Tegneserier og grafiske romaner virker mindre truende å gi seg i kast med for svake lesere. Tekstmengden er mindre, det er mer visuelt spennende og illustrasjonene bidrar med støtte til bildeskapingen i leserens hode.

I tillegg hjelper de selvsagt med på forståelsen av handlingen for leseren. Tegneserier er å ta unge lesere på alvor i vår visuelle og sammensatte samtid.

Litteraturforslag

Erfaringen tilsier at norske utgivelser med en eller flere gutter i hovedrollen kan være avgjørende for at gutta skal få lyst til å lese boka. Avstanden mellom forfatter, bok og lesere skal være minst mulig.

Vi ser at rollemodeller i litteratur superviktig. Veldig få gutter på 6. trinn gidder eller evner å identifisere seg med jenter på jakt etter en magisk drage eller den store kjærligheten – for å sette det litt på spissen.

Under følger noen litteraturtips basert på erfaringer fra de to første årene med GUTTA LESER!, men dette er selvsagt bare veiledende.

Norske tegneserier er inne i en gullalder og utvalget er stort. Her er det nesten ingen grenser for hva man kan bruke!

- **Elastico av Michael Stilson.** Dette er en veldig enkel og grei historie som de fleste på 6. trinn vil gjøre seg ferdig med ganske fort. Det å lære seg elastico-finta til Ronaldinho vil være en fin aktivitet på møtene. Sjekk YouTube for gode instruksjonsvideoer.
- **ZombieLars av Nicolai Houm,** med støtte fra serien på NRK Super. Her er serien filmet basert på den grafiske romanen, så elevene har nytte av den ekstra visualiseringen og vil dra kjensel på det de har lest.
- **Ragnarok av Odin Helgheim.** Boka er engasjerende og er også godt egnet til aktiviteter der man for eksempel bruker runealfabetet som kodenøkkel. Å skrive navnet sitt i runer kan være en morsom aktivitet.
- **Edelmot av Odin Helgheim.** En sterk historie om mobbing, men også om tilhørighet i gamingverdenen.

Fire-fem bøker er mest sannsynlig nok, fordelt på et halvår. Dette vil selvsagt være avhengig av gruppa som helhet og hvor effektive de er. Igjen er det ikke mengde som er viktig, men innholdet og tiden det tar.

Notater fra to økter høsten og våren 2022/23 fra Fjell skole:

Her følger en liten beskrivelse av mine to første møter med åtte spente karer fra høsten 2022:

«Alle var hos meg på biblioteket i går, det var et meget vellykket første møte, synes jeg. Innholdet var omtrent slik: de kom inn og ble tatt imot i 3. etasje på et møterom. De fikk saft, frukt og mellombar, så hadde vi en øvelse der de skulle lage visittkort om seg selv (hva de smiler av, forventninger, når de er flytsonen, hva de er gode på osv). Etter det byttet de visittkort og presenterte hverandre. Så snakket vi litt om boka «Elastico», særlig om omslaget. De fortalte hva de så og vi snakket litt om hva de kan finne ut ved å se på omslaget. De ville veldig gjerne begynne å lese, så jeg dro litt på det og sa...ok da, men bare i 5 minutter. Jeg satte på stoppeklokke og der satt de jammen musestille og leste i fem minutter! Vi snakket også om mine forventninger til dem. Det var et par av gutta som skulle klovne litt og fnise masse, men de skjønnte at det ikke passet så godt i den settingen. Bra start, neste møte blir onsdag etter høstferien!»

Her er en rapport fra i våren 2023:

«I dag startet vi med 10 minutter stoppeklokke-lesing, så spurte gutta plutselig om vi vær så snill kunne spille fotball! Ok, sa jeg. Jeg sjekket om hallen var ledig og etter en kort og vellykka forhandling med kroppsøving-seksjonen, fikk vi låne hallen 😊»

For å lage en vri bestemte gutta og jeg at for hvert mål som ble sluppet inn, skulle laget lese to «straffeminutter». Det ble delt inn i passe feige lag og vi var i gang! 😊 Vi spilte med minst mulig regler og hadde det morsomt ganske lenge, vi mista tellinga både på stillinga og tida og plutselig var klokka kvart på elleve og det var på tide å ta straffen som menn 😊 Det var også noen smeller underveis og jeg ser med stor ømhet hvordan gutta viser omsorg for hverandre, sier unnskyld for taklinga og hjelper hverandre på beina igjen. Resultatet ble 14-10, men alle tok det pent. Med litt lunka champagne-saft feiret vi, og et par av gutta ble faktisk ferdige med boka etter «straffelesinga». Nå er de på vei tilbake (veldig på overtid 😊) til sine respektive biblioteker og vi skal straks i gang med prosjektets siste bok. Vi leser! 😊»

4

Erfaringer

Hvordan gikk det egentlig?

For meg har GUTTA LESER! vært en materialisering av noe jeg har tenkt på en stund, uten å finne formen på. Helt fra oppstart har jeg latt meg imponere av engasjementet knyttet til gruppa, opplegget og etter hvert også bøkene vi har lest.

– Ressursperson Marte Tovsrud Syverinsen, skolebibliotekar Tøyen skole.

Tilbakemeldinger fra elever og voksne

Bragerne skole – spørsmål til elevene:

1 Hva tenkte du om lesing før du ble med på GUTTA LESER!?

«Det har vært et flott tiltak. Sønnen vår har gledet seg til torsdager og det var gøy å høre at han møtte kjente på biblioteket i dag som kunne gi han god hjelp. Gøy at de har lært seg å bruke biblioteket på den måten og føler seg hjemme der.»

- mamma til en av gutta på Bragerne skole i Drammen

Det er veldig gøy med lesing. Jeg syns også at prosjektet hørtet gøy ut i stedet for å ha norsk og skoletimer. Da ville jeg heller være med her å lese litt. Det er vanskelig å velge bøker selv, så ved å være med får man vite om mange bra bøker.

Jeg leste mye på kvelden hver dag og syns lesing var veldig gøy fra før.

Det var ikke ille, hadde lest en hel serie før jeg ble med på gutta leser.

Kjedelig. Hadde lest noen bøker, men leste ikke så mye hjemme.

Bra!

Lesing var passe.

2 Hva syns du om det å lese nå som du har vært med på GUTTA LESER!?

Det har blitt mer gøy å lese i det siste. Syns selv jeg har blitt en bedre leser.

Leser litt lenger på kveldene nå enn før, fortsatt glad i å lese.

Bedre. Litt mer motivasjon til å lese, ZombieLars og Elastico var bra bøker.

Gøy. Om jeg har en bra bok kan jeg velge å lese den hjemme nå.

Fortsatt bra!

Jeg syns lesing er bra nå.

3 Hva var det beste med å være med på GUTTA LESER!?

Jeg slipper matte og norsk. Saft og mellombar er også et pluss. Vi får gjøre mye gøy som å spille minecraft og høre på podcast.

Får vite om mange bra bøker. Sluppet unna de verste timene, og det gøy å lese.

Opplevelsen av å komme vekk fra skolen og ha det gøy.

Lese og mellombar. Jeg syns bøkene som har vært valgt ut var bra, og syns de var motiverende.

Saft og müslibar og lesing.

Saft og mellombar. Edelmot var den beste boken vi har lest, men jeg leste den ikke helt.

Bragernes skole – spørsmål til de voksne:

1 Fortell kort om erfaringene dine med prosjektet.

Det er varierende motivasjon hos elevene i gruppa. Alle likte første bok *Elastico*, så den var en suksess. Stort sett er de fornøyde med utvalgte bøker og setter ivrig i gang med lesing, men vi hadde et par gutter som ikke var så interessert i 3 av 4 bøker.

En ting jeg merket er at motivasjonen for å lese var høyere enn motivasjonen for å skrive bokmeldingsskjema. Jeg ser også at det har vært en utvikling i utfyllingen av skjemaene, der de har blitt flinkere til å finne informasjonen som trengs i skjema i løpet av prosjektet.

2 Hva slags utvikling har du merket på elevene når det gjelder lesemotivasjon?

På et par av gutta har jeg ikke sett noen utvikling i lesemotivasjonen. Dette kan ha sammenheng med at de ikke har gitt bøkene en sjanse, og har vært mest opptatt av å skravle. En av guttene var veldig motivert til å lese i utgangspunktet, og setter alltid veldig motivert i gang med bøkene og er en rask leser.

De tre siste guttene har jeg sett en liten fremgang i leselysten på, de har vært veldig flinke til å gi bøkene en sjanse og har likt å lese bøkene som har vært utvalgt.

Steinberg skole – spørsmål til elevene:

1 Hva tenkte du om lesing før du ble med på GUTTA LESER!?

Dårlig.

Ikke det beste.

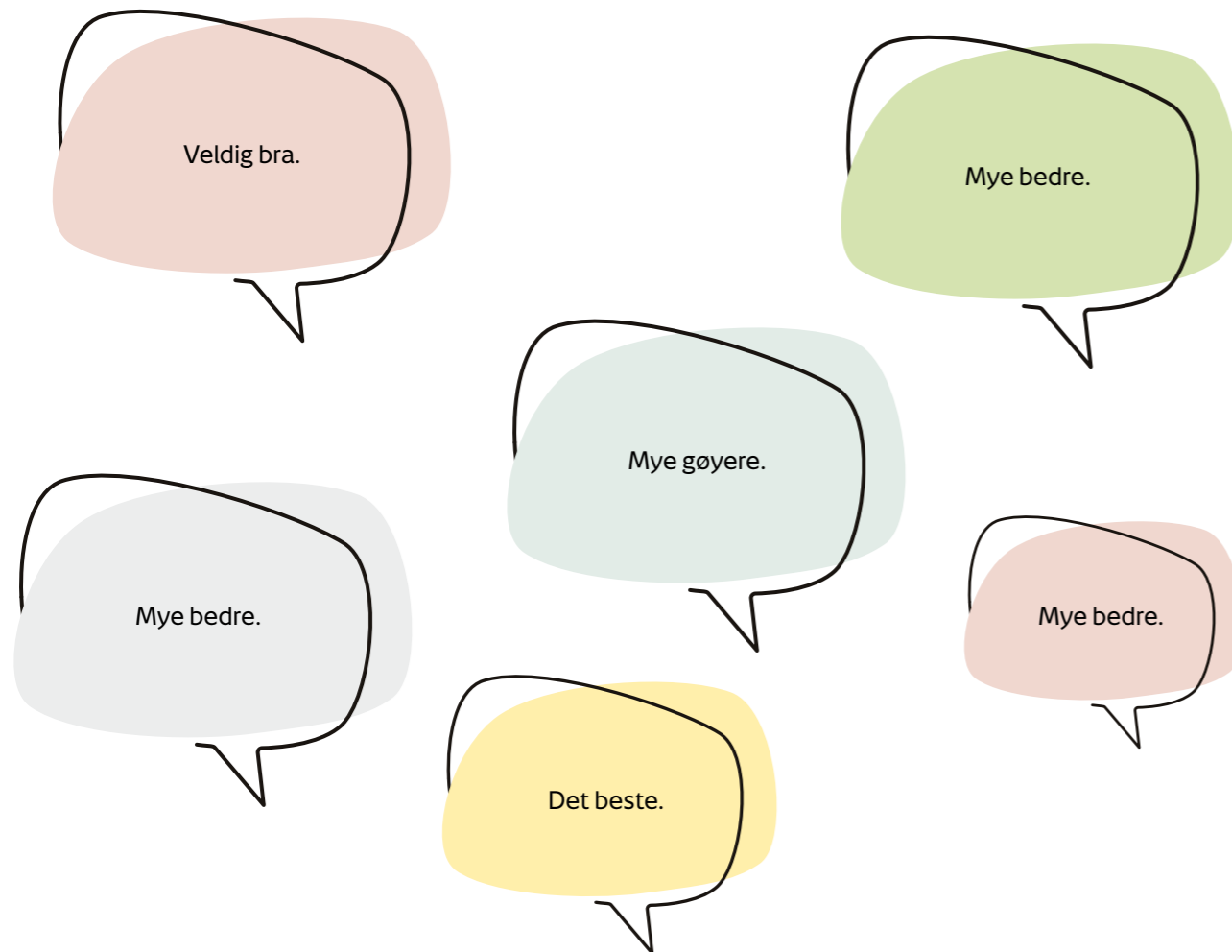
Passe.

Kjedelig.

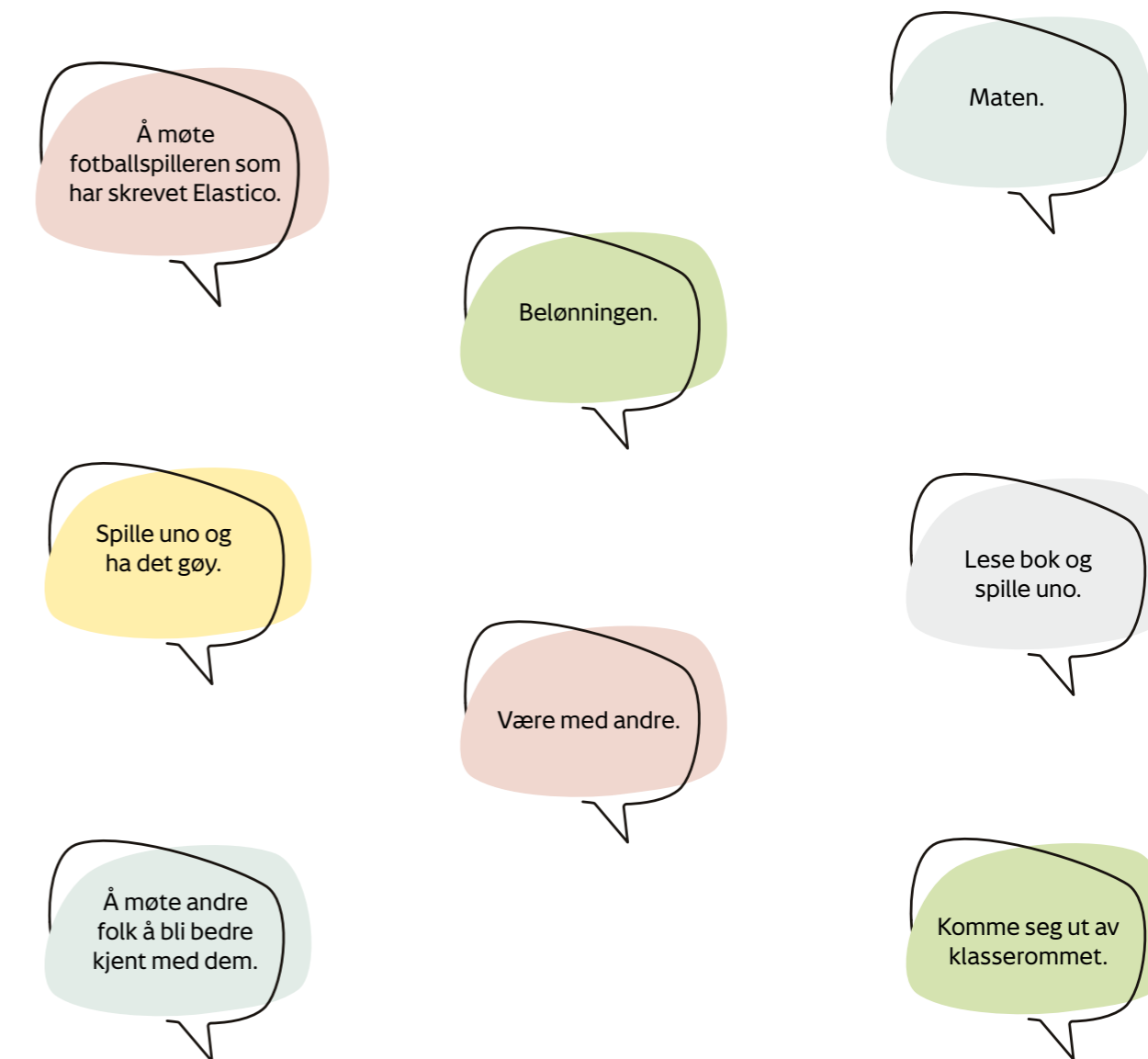
Jeg likte det lite.

Litt kjedelig.

2 Hva syns du om det å lese nå som du har vært med på GUTTA LESER!?

3 Hva var det beste med å være med på GUTTA LESER!

Steinberg skole – spørsmål til de voksne:

1 Fortell kort om erfaringene dine med prosjektet!

Gutta var veldig gira i starten. De var spent på hva det var og synes det var gøy å komme seg litt ut av skolen. Stor positivitet i gruppa. Øktene har gått veldig bra og vi har sett at samholdet har blitt bedre og bedre utover året. Gutta har blitt mer interessert i å låne med seg bøker hjem. De har ikke villet sabotere når vi leser, men har brukt den oppsatte tiden helt stille i bokas verden. Ser også at lengden på prosjektet (avslutning i slutten av april) passer bra. Det er grei lengde og gutta er også klare for den store avslutningen.

2 Hva slags utvikling har du merket på elevene ift. lesemotivasjon?

Ser at holdning til lesing og bøker har endret seg veldig positivt. Flere av gutta låner flere bøker både på skolen og når vi er på GUTTA LESER!. De har blitt mer bevisst på hva slags bøker de vil ha og hva de liker. De anbefaler også bøker til hverandre.

3 Fortell litt om hva du tenker kunne vært gjort annerledes neste år!

Det hadde vært fint med hyppigere møtepunkter for de voksne i prosjektet. Man kunne kanskje hatt et fast møte i måneden og ved oppstart satt en fast dag og klokkeslett hvor man visste at alle var ledig.

Det hadde også vært fint om det hadde vært noen flere møtepunkter på tvers av gruppene. Gutta synes det var veldig fint å møte de andre når vi var på Drammensbiblioteket. Dette kunne vi gjort flere ganger uten at det nødvendigvis kommer en forfatter. De kan bare lese.

Tilbakemeldinger fra ressurspersoner

Marte Tovsrud Syverinsen, skolebibliotekar Tøyen skole:

For meg har GUTTA LESER! vært en materialisering av noe jeg har tenkt på en stund, uten å finne formen på. Helt fra oppstart har jeg latt meg imponere av engasjementet knyttet til gruppa, opplegget og etter hvert også bøkene vi har lest.

Jeg tror det er avgjørende at gutta blir møtt med humor, tillit, varme, tydelige forventninger og korte leseøkter med ulike innfallsvinkler. Samarbeid med nærmeste bibliotek har også vært gull verdt. Etter å ha testet ut dette snart et år, er det liten tvil om at dette er en form jeg tar med meg videre.

Avslutter med mottoet gutta her har laget seg: GUTTA LESER! - Only good vibes!

Linda Kristin Bjugn, skolebibliotekar Aronsløkka skole:

Gutta gleder seg til bok og servering, og de har sagt på utviklingssamtalen at de gleder seg til å lese.

I starten leste gutta 5 minutter, men nå leser de i 20 minutter. De vil gjerne lese mer og de spør om å få lese mer.

Gutta er mer opptatt av innholdet i bøkene enn i å si de er ferdige.

Leseutholdenheten, lese lyst og lesemotivasjon har økt.

Gutta velger andre typer bøker i bibliotektimen enn tidligere og anbefaler gjerne bøker de liker til klassekamerater.

Etter vi har lest en bok har vi jobbet med karakterene i boka, miljøskildring og «tidslinjen».

Vi har snakket om innledningen (hva gjør at vi vil lese videre), spenningskurve og løsning. Vi har også snakket om vi klarer å finne det underliggende tema: hva vil boka fortelle oss?

Vi har spilt fotballspill og hatt intern triksekonkurranse, spilt kahoot, laget vikingverden ala Ragnarok i Minecraft, laget bokmerker med runeskrift, bygget elektriske legobiler, sett film, lest for førsteklasseguttene, og hatt stjerneorientering.

Etter hver bok har vi jobbet med bokmelding på ulike måter. Gutta har laget og hatt bokpresentasjon i egen klasse og på 4. og 5. trinn etter hver bok. De har blitt tryggere og mer utadvendte på en positiv måte. Alle har deltatt.

Vi har eget GUTTA LESER!- hjørne på biblioteket.

Alle bøkene vi har lest er kjøpt inn til skolen, slik at de er tilgjengelig til andre elever rett etter presentasjonen. Dette har vært veldig populært, og har økt både iver og utlån hos spesielt gutta på 4. trinn og 5. trinn. De spør nå om de skal ha GUTTA LESER! når de begynner i sjette. Det er kult!

Det er status å være på GUTTA LESER! og være leseforbilder for de yngre gutta.

Gjennom å gjennomføre prosjektet på vår måte har vi opplevd økt motivasjon, leseglede og leseutholdenhet hos gutta på 6. trinn.

5

Ressurser

Praktisk informasjon og vedlegg

Forslag til fremdriftsplan

- oppstartsmøte skole/bibliotek
- opplæring av nye ressurspersoner
- utvelgelse av elever til lesegrupper
- oppstart lesegrupper
- ukentlig GL-grupper
- faste statusmøter og erfaringsdeling
- felles inspirasjonssamling
- halvårsevaluering
- oppstart lesegrupper vårsemester
- avslutning
- evaluering

For en jobb du gjør, og det er så viktig at du bare kjører på.
Jeg tror vi kan få pendelen til å snu!»

-Michael Stilson, forfatter

Kontaktinformasjon

 jorgen.gromstad@drammen.kommune.no

 drammen.bibliotek@drammen.kommune.no

Kilder

Nielsen, Ingrid og Strand Ragnes, Brita. Lesing og kjønn. Stavanger, sprakloyper.uis.no

Stjern Frønes, Tove og Jensen, Fredrik (red.). Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA. Universitetsforlaget, 2020. Publisert på Skolebibliotek.no

Mangen, Anne (2022). Lesing på skjerm og papir – hva sier forskningen?. Publisert på Skolebibliotek.no

www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/2023/betydelig-pisa-nedgang/

www.forskning.no/barn-og-ungdom-ntb-skole-og-utdanning/pisa-norske-elever-har-blitt-darligere-i-matte-naturfag-og-lesing/2291705

Samarbeidspartnere

For skoleåret 2023/24 fikk Drammensbiblioteket støtte fra Nasjonalbiblioteket som gjorde det mulig å inkludere ytterligere to skoler i prosjektet (Steinberg skole og Bragernes skole). Støtten fra Nasjonalbiblioteket har også finansiert denne håndboka.

Bokmeldingsskjema GUTTA LESER!

Bokmeldingsskjema GUTTA LESER!

<p>Navn:</p> <p>Skole:</p> <p>Fakta om boka (forfatter, tittel, forlag osv.)</p> <p>Sammendrag av handligen:</p>	<p>Hva er positivt med boka?</p>
<p>Hvem vil du anbefale boka til og hvorfor?</p>	<p>Hva er negativt med boka?</p>

Utrolig kult initiativ!>>

- Odin Helgheim, forfatter

DRAMMEN
KOMMUNE

JUNI - 2024